

SATVERSMES TIESAS KOLĒĢIJA

Jura Alunāna iela 1, Rīga, LV-1010. Tālrunis: 67830735, 67210274. Fakss: 67830770. E-pasts: tiesa@satv.tiesa.gov.lv

LĒMUMS PAR ATTEIKŠANOS IEROSINĀT LIETU

Rīgā

2024. gada 9. jūlijā

Satversmes tiesas 2. kolēģija šādā sastāvā: kolēģijas priekšsēdētāja Irēna Kucina, tiesneši Jānis Neimanis un Jautrīte Briede,

kolēģijas sēdē izskatījusi Satversmes tiesā saņemto [..] (turpmāk – Pieteikuma iesniedzēja) pieteikumu par lietas ierosināšanu (pieteikums Nr. 77/2024),

konstatēja:

1. No pieteikuma izriet, ka Pieteikuma iesniedzēja lūdz Satversmes tiesu atzīt Enerģētikas likuma 103. panta 1. punktu (turpmāk – apstrīdētā norma) par neatbilstošu Latvijas Republikas Satversmes (turpmāk – Satversme) 1. pantam, 91. panta pirmajam teikumam un 105. pantam.

2. Apstrīdētā norma noteic, ka Sabiedrisko pakalpojumu regulēšanas komisija ir tiesīga dabasgāzes tirgotājam uzlikt soda naudu līdz 10 procentiem no dabasgāzes tirgotāja iepriekšējā finanšu gada neto apgrozījuma, bet ne mazāk kā 300 euro apmērā, ja dabasgāzes tirgotājs sniedz dabasgāzes tirdzniecības pakalpojumu bez reģistrācijas.

3. Atbilstoši Satversmes tiesas likuma 20. panta piektajai daļai, lemjot par to, vai uz saņemtā pieteikuma pamata ir ierosināma lieta, kolēģija izvērtē, vai:

- 1) lieta ir piekritīga Satversmes tiesai;
- 2) iesniedzējs ir tiesīgs iesniegt pieteikumu;

- 3) pieteikums atbilst Satversmes tiesas likuma 18.–19.³ panta prasībām;
- 4) pieteikums nav iesniegts par jau izspriestu prasījumu;
- 5) pieteikumā ietvertais juridiskais pamatojums vai faktisko apstākļu izklāsts pēc būtības ir mainījies salīdzinājumā ar iepriekš iesniegto pieteikumu, par kuru lēmusi kolēģija.

4. Saskaņā ar Satversmes tiesas likuma 16. panta 1. punktu Satversmes tiesa izskata lietas par likumu atbilstību Satversmei. Pieteikumā ir apstrīdēta likuma normas satversmība. Līdz ar to pieteikumā ietvertais prasījums ir piekritīgs Satversmes tiesai.

5. Satversmes tiesas likuma 17. panta pirmās daļas 11. punkts noteic, ka persona pieteikumu Satversmes tiesā var iesniegt tikai Satversmē ietverto pamattiesību aizskāruma gadījumā.

No pieteikuma, tam pievienotajiem dokumentiem un Tiesu informācijas sistēmā pieejamās informācijas izriet, ka Pieteikuma iesniedzēja sniegusi dabasgāzes tirdzniecības pakalpojumu bez reģistrācijas, par ko tai Sabiedrisko pakalpojumu regulēšanas komisija, pamatojoties uz apstrīdēto normu, uzlikusi soda naudu. Tādējādi esot aizskartas tās tiesības uz īpašumu un tiesisko vienlīdzību, kā arī pārkāpts Satversmes 1. pantā ietvertais tiesiskās palāvības aizsardzības princips.

Līdz ar to Pieteikuma iesniedzēja ir tiesīga iesniegt pieteikumu, ievērojot konstitucionālajai sūdzībai Satversmes tiesas likumā noteiktās prasības.

6. Satversmes tiesas likuma 19.² panta otrā daļa noteic, ka konstitucionālo sūdzību var iesniegt tikai tad, ja ir izmantotas visas iespējas aizstāvēt aizskartās tiesības ar vispārējiem tiesību aizsardzības līdzekļiem vai arī tādu nav.

No pieteikuma, tam pievienotajiem dokumentiem un Tiesu informācijas sistēmā pieejamās informācijas izriet, ka Pieteikuma iesniedzēja pārsūdzējusi Sabiedrisko pakalpojumu regulēšanas komisijas lēmumu par soda naudas uzlikšanu Administratīvajā apgabaltiesā, kas pieteikumu noraidījusi. Administratīvās apgabaltiesas spriedums pārsūdzēts Senātā, kurš atteicies ierosināt kasācijas tiesvedību. Senāta rīcības sēdes lēmums nav pārsūdzams.

Saskaņā ar Satversmes tiesas likuma 19.² panta ceturtās daļas pirmo teikumu konstitucionālo sūdzību Satversmes tiesai var iesniegt sešu mēnešu laikā pēc pēdējās institūcijas nolēmuma spēkā stāšanās.

Konkrētajā gadījumā termiņš konstitucionālās sūdzības iesniegšanai ir skaitāms no [datums], kad stājās spēkā Senāta rīcības sēdes lēmums. Pieteikums Satversmes tiesā saņemts 2024. gada 27. jūnijā. Tādējādi minētais sešu mēnešu termiņš ir ievērots.

Līdz ar to pieteikums atbilst Satversmes tiesas likuma 19.² panta otrajā daļā un ceturtās daļas pirmajā teikumā noteiktajām prasībām.

7. Saskaņā ar Satversmes tiesas likuma 18. panta pirmās daļas 4. punktu pieteikumā ir jānorāda juridiskais pamatojums. Par juridisko pamatojumu Satversmes tiesas likuma izpratnē atzīstama juridiskā argumentācija, kurā pamatota apstrīdētās normas neatbilstība katrai pieteikumā norādītajai augstāka juridiska spēka tiesību normai.

7.1. Pieteikuma iesniedzēja norādījusi, ka apstrīdētā norma pārkāpj Satversmes 1. pantā ietverto tiesiskās paļāvības aizsardzības principu.

Satversmes tiesa ir norādījusi, ka atbilstoši tiesiskās paļāvības aizsardzības principam valsts iestādēm savā darbībā jābūt konsekventām attiecībā uz to izdotajiem normatīvajiem aktiem un jāievēro tiesiskā paļāvība, kas personām varētu rasties saskaņā ar konkrētu tiesību normu. Savukārt indivīds atbilstoši šim principam var paļauties uz likumīgi izdotas tiesību normas pastāvību un nemainīgumu. Viņš droši var plānot savu nākotni saistībā ar tiesībām, ko šī norma piešķirusi. Tomēr tiesiskās paļāvības aizsardzības princips neizslēdz iespēju grozīt pastāvošo tiesisko regulējumu. Pretēja pieeja novestu pie valsts nespējas reaģēt uz mainīgajiem dzīves apstākļiem. Vienlaikus, grozot tiesisko regulējumu, ir jāņem vērā tās tiesības, uz kuru saglabāšanu vai īstenošanu personai var būt izveidojusies likumīga, pamatota un saprātīga paļāvība.

Tādējādi, lai izvērtētu, vai tiesību akts, kas noteicis atkāpšanos no personai piešķirtām tiesībām, atbilst tiesiskās paļāvības aizsardzības principam, jānoskaidro: 1) vai personai ir radusies tiesiskā paļāvība uz konkrētu tiesību saglabāšanu vai īstenošanu un 2) vai ir ievērots saprātīgs līdzsvars starp personas tiesiskās paļāvības aizsardzību un sabiedrības interešu nodrošināšanu (sk. *Satversmes tiesas 2013. gada 12. jūnija sprieduma lietā Nr. 2012-21-01 10.1. punktu*). Lai noskaidrotu, vai personai bija radusies tiesiskā paļāvība uz konkrētu tiesību saglabāšanu vai īstenošanu, Satversmes tiesai jāizvērtē, vai personas paļaušanās uz tiesību normu ir likumīga, pamatota un saprātīga un vai tiesiskais regulējums pēc savas būtības ir pietiekami noteikts un nemainīgs, lai tam varētu uzticēties (sk. *piemēram, Satversmes tiesas 2021. gada 5. marta sprieduma*

lietā Nr. 2020-30-01 12. punktu un 2021. gada 3. decembra sprieduma lietā Nr. 2021-12-03 7.2. punktu).

Pieteikuma iesniedzēja vispārīgi norādījusi uz tiesiskās palāvības aizsardzības principa pārkāpumu, kā arī citējusi Satversmes tiesas judikatūru par Satversmes 1. pantu, tomēr nav pamatojusi, ka apstrīdētā norma paredz atkāpšanos no tai piešķirtām tiesībām un tādējādi pārkāpj tiesiskās palāvības aizsardzības principu.

Līdz ar to pieteikums par apstrīdētās normas atbilstību Satversmes 1. pantam neatbilst Satversmes tiesas likuma 18. panta pirmās daļas 4. punktā noteiktajām prasībām.

7.2. Pieteikuma iesniedzēja norādījusi, ka apstrīdētā norma pārkāpj Satversmes 91. panta pirmajā teikumā ietvertu tiesiskās vienlīdzības principu.

Pārbaudot apstrīdētās normas atbilstību Satversmes 91. panta pirmajam teikumam, Satversmes tiesa noskaidro: 1) vai un kuras personas (personu grupas) atrodas pēc noteiktiem kritērijiem salīdzināmos apstākļos; 2) vai apstrīdētā norma paredz vienādu vai atšķirīgu attieksmi pret šīm personām; 3) vai šāda attieksme ir noteikta ar normatīvajos aktos paredzētā kārtībā pieņemtu tiesību normu; 4) vai šādai attieksmei ir objektīvs un saprātīgs pamats, proti, vai tai ir leģitīms mērķis un vai ir ievērots samērīguma princips (*sk. Satversmes tiesas 2020. gada 2. novembra sprieduma lietā Nr. 2020-14-01 8. punktu*).

Pieteikuma iesniedzēja pieteikumā norādījusi, ka tā pamatos, ka apstrīdētā norma nepamatoti paredz vienādu attieksmi pret salīdzināmos apstākļos esošām personām, tomēr pieteikumā nav ietverti juridiski argumenti, kas pamatotu apstrīdētās normas neatbilstību tiesiskās vienlīdzības principam.

Līdz ar to pieteikums par apstrīdētās normas atbilstību Satversmes 91. panta pirmajam teikumam neatbilst Satversmes tiesas likuma 18. panta pirmās daļas 4. punktā noteiktajām prasībām.

7.3. Pieteikuma iesniedzēja uzskata, ka apstrīdētā norma neatbilst Satversmes 105. pantam.

Pārbaudot apstrīdētās normas atbilstību Satversmes 105. pantam, Satversmes tiesa noskaidro: 1) vai apstrīdētajā normā ietvertais ierobežojums ir noteikts ar pienācīgā kārtībā pieņemtu normu; 2) vai tam ir leģitīms mērķis; 3) vai tas ir samērīgs ar tā leģitīmo mērķi (*sk. Satversmes tiesas 2021. gada 7. oktobra sprieduma lietā Nr. 2020-59-01 17. punktu*). Noskaidrojot, vai ierobežojums ir samērīgs ar tā leģitīmo mērķi, Satversmes tiesa pārbauda: 1) vai izraudzītie līdzekļi ir piemēroti leģitīmā mērķa sasniegšanai jeb vai ar izraudzīto līdzekli var sasniegt

leģitīmo mērķi; 2) vai šāda rīcība ir nepieciešama jeb vai leģitīmo mērķi nevar sasniegt ar indivīda tiesības mazāk ierobežojošiem līdzekļiem; 3) vai ierobežojums ir atbilstošs jeb vai labums, ko iegūst sabiedrība, ir lielāks par indivīda tiesībām nodarīto kaitējumu (*sk. Satversmes tiesas 2021. gada 15. janvāra sprieduma lietā Nr. 2020-21-01 13. punktu*).

No pieteikuma izriet, ka Pieteikuma iesniedzēja iebilst pret Sabiedrisko pakalpojumu regulēšanas komisijas kompetenci uzlikt apstrīdētajā normā noteikto soda naudu, norādot, ka tā ietiecas tiesas ekskluzīvā kompetencē vērtēt tās noslēgtos darījumus ar citiem saimnieciskās darbības veicējiem. Pieteikumā arī citēta Satversmes tiesas judikatūra par Satversmes 105. pantu, tomēr tajā nav ietverti juridiski argumenti, kas pamatotu apstrīdētās normas iespējamo neatbilstību Satversmes 105. pantam.

Līdz ar to pieteikums par apstrīdētās normas atbilstību Satversmes 105. pantam neatbilst Satversmes tiesas likuma 18. panta pirmās daļas 4. punktā noteiktajām prasībām.

Ņemot vērā konstatēto un pamatojoties uz Satversmes tiesas likuma 20. panta piektās daļas 3. punktu, Satversmes tiesas 2. kolēģija

nolēma:

atteikties ierosināt lietu pēc [..] pieteikuma (pieteikums Nr. 77/2024).

Lēmums nav pārsūdzams.

Kolēģijas priekšsēdētāja

Irēna Kucina